

De koeien worden gemolken in een 2 x 4 visgraat melkstal.

Topmelker wil koeien met machtige frames en werkbare uiers 'Durf je koeien te voeren'

De hoogst productieve koeien van Nederland lopen in het Drentse Benneveld. De 34 koeien van Thie Schiphouwer realiseerden het afgelopen boekjaar een rollend jaargemiddelde van maar liefst 13.182 kilo melk met 4,04 procent vet en 3,51 procent eiwit, goed voor een economisch jaarresultaat van 3.194 euro. Dat de koeien onder uiterst sobere omstandigheden worden gehuisvest, maakt de prestatie extra bijzonder.

Thie Schiphouwer voert met afstand de lijst met topmelkers aan. Om een indruk te geven: het gat tussen de nummers 1 en 2 is groter dan tussen de nummers 2 en 19. Toch loopt al het vee begin november nog gewoon buiten. „Maar het gras begint nu wel op te raken, dus het zal niet lang meer duren”, denkt Schiphouwer.

Oude stal

Bij de hoogste productie van Nederland verwacht je een stal met nagenoeg perfecte condities voor de koeien, zoals veel licht, lucht en ruimte. Niets blijkt echter minder waar. De stal uit 1984 is donker en kent nog de oude maatvoering, met boxen van 1,10 meter breed en met oude, dunne rubbermatten. De achterrand blijkt niet meer bij elke ligbox aanwezig en er mist ook wel eens een stukje van het Zweedse voerhek, wat Schiphouwer heeft opgelost door eenvoudigweg een touw te spannen tussen de naastgelegen opstaande beugels. Ook een strobox is niet te vinden. Hoogdrachtige koeien worden zodra ze beginnen op te uieren bij de melkkoeien gevoegd en kalven er gewoon op de roosters af. „Ik vind dat getrek met koeien maar niks”, aldus Schiphouwer. Onbewust levert hij daarmee het bewijs dat er qua huisvesting niet veel nodig is om de koeien tot grootse prestaties te laten komen.

Weidegang

Weidegang noemt de veehouder niettemin belangrijk. In de zomer lopen de koeien dag en nacht in de wei en sinds half oktober zijn ze 's nachts binnen. Wel hebben de koeien in het weideseizoen de hele dag toegang tot de stal. „Maar ze komen er eigenlijk nooit, want ze hebben niks in de stal”, aldus Schiphouwer. Alleen als het koud is en de hele dag regent, of als het buiten echt te heet is, worden ze op stal bijgevoerd. Schiphouwer voert de koeien in de zomer standaard vijftien kilo maïs, wat

ze 's ochtends en 's avonds na het melken kunnen opnemen en bij extreem weer dus ook graskuil. „Ik heb veel grasbalen, die je indien nodig gemakkelijk kunt bijvoeren. Hier ligt in de zomer dan ook alleen de maïskuil open.” Behalve maïs voert Schiphouwer het hele jaar door bestendige soja aan het voerhek, variërend van 0,3 kilo in de zomer tot 0,5 à 0,7 kilo in de winter. In de melkstal krijgen de koeien tweemaal daags een kilo brok, wat wordt aangevuld met krachtvoer via de krachtvoerautomaat. „Maar in de zomer hebben ze nauwelijks tijd om krachtvoer op te nemen. Er zijn dan een heleboel koeien die niet al hun krachtvoer krijgen”, aldus Schiphouwer.

Veel krachtvoer

In de winter bestaat het rantsoen uit veertig procent maïs en zestig procent graskuil, wat met de mengwagen voor het voerhek wordt gebracht. Eerder voerde Schiphouwer ook bijproducten, maar daar is hij mee gestopt. „Dat is veel te arbeidsintensief”, verklaart hij, „je moet het voeren simpel houden.” Schiphouwer voert de koeien tot wel veertien

à vijftien kilo brok per dag. „De hoogste producties liggen hier tussen de 17.000 en 18.000 kilo melk, sommige koeien geven na 305 dagen nog vijftig liter”, verklaart hij. „De boeren zijn bang om hun koeien goed te voeren. Hier zijn nooit te magere koeien. Maar als je ze niet meer dan acht kilo krachtvoer wilt geven en ze geven zestig kilo melk, dan vallen ze om.” „Een hoge productie met lage krachtvoerkosten kan niet”, stelt de veehouder. „Als je per jaar duizend kilo brok aan het vee voert en daar tweeduizend kilo melk van maakt, moet je nog elfduizend kilo melk uit ruwvoer halen. Dat kan niet. Ik voer ze drieduizend kilo brok per jaar (inclusief jongvee, red.) en haal zeventuizend kilo uit het ruwvoer.” Schiphouwer verstrekt zijn vee 'een luxe A-brok zonder propyleenglycol of dat soort toestanden'.

Geen extra structuur

Schiphouwer verstrekt zijn koeien geen aanvullende structuurbronnen. „Structuurvoer dat je bijvoert als bijvoorbeeld ▶

Copyright foto

Een week of drie voor het afkalven worden de vaarzen bij de melkkoeien gevoegd. Begin november liep al het vee nog gewoon buiten. Op de voorgrond de melkkoeien, op de achtergrond de pinken en drage koeien.

Copyright foto

Het bedrijf van Thie Schiphouwer (midden van de foto) ligt nauw ingesloten tussen de stallen van de burens aan weerskanten.

graszaadhooi is niet lekker. En het voer moet hartstikke lekker wezen”, benadrukt hij. Schiphouwer weet problemen te voorkomen door zijn koeien na het afkalven langzaam op te starten. Hij bouwt de krachtvoergift via de krachtvoerbox in dertig dagen op tot maximaal acht kilo en verhoogt de gift daarna eventueel handmatig tot maximaal twaalf kilo. „Wij voeren de koeien achter de productie aan. Een nieuwmelkte koe wil eerst wel veel brok vreten, maar daardoor vreet ze te weinig ruwvoer. Door langzaam op te bouwen, dwing je een koe ruwvoer te vreten. En door te zorgen voor smakelijk ruwvoer van eerste kwaliteit, heb je een heel hoge opname. Wij zitten wel op zeventien à achttien kilo droge stof uit ruwvoer per dag.” In weerwil van het hoogwaardige winterrantsoen, gaat er volgens Schiphouwer niks boven vers voorjaarsgras. „Nergens anders kun je zo goedkoop van melken. We hebben hier een keer de VEM van het voorjaarsgras laten meten en die lag toen op 1.170”, verklaart de veehouder. „Als je veel wilt melken, moet je etgroen hebben”, gaat hij verder. Schiphouwer heeft een huiskavel van zo’n twaalf, dertien hectare, waarop de koeien de hele zomer weiden. De grond is in acht percelen verdeeld. Schiphouwer maait ze vaak en om en om. „Om het gras in het najaar lekker te houden, moet je het de koeien haast

voor bek wegmaaien”, stelt hij. Schiphouwer laat het gemaaid gras drogen tot minimaal vijftig procent drogestof. „Vanwege de smakelijkheid kuilen we pas ’s middags in, er moet veel suiker in het gras zitten.”

Zware koeien

Om veel ruwvoer te kunnen verwerken, heeft Schiphouwer zware koeien nodig. „Ik houd niet van iele koeien, ze moeten body en lengte hebben.” Een stier waarover de veehouder goed te spreken is, is Delta Olympic. „Hij geeft zware koeien, die zich goed kunnen redden. Ze blijven goed in conditie en kunnen de productie goed aan.” Over Beverlake Louison is Schiphouwer minder enthousiast. „Het afgelopen jaar heb ik vier Louison-vaarzen verkocht. Het leken prima dieren, maar ze konden niet opstaan in de ligboxen. Ze waren hartstikke onhandig. Soms heb je stieren met een goed exterieur en toch een slechte duurzaamheid. Dan zijn het dit soort dingen. Soms heb je ook stieren met een gemiddeld exterieur en een goede duurzaamheid. Dat zijn prima stieren, zolang ze maar werkbare uiers geven. We hebben de koeien om melk te geven, niet om er naar te kijken.” Schiphouwer heeft het exterieur niet altijd onbelangrijk gevonden. „We hebben een veestapel van gemiddeld 85 punten gehad,

maar sommige exterieurstieren vielen gigantisch tegen wat betreft hun persistentie. Koeien keuren brengt trouwens ook niets op. Koeien moeten gewoon melk geven zonder poespas.” De veehouder selecteert zijn stieren op basis van productie, celgetal en levensduur. „Ik ben bang dat de productie in de huidige fokkerij wel eens wat wordt vergeten. De gemiddelde index van mijn koeien is +700 kilo melk. Als ik nog winst wil boeken, moet ik stieren gebruiken met minimaal duizend kilo melk.”

Lange tussenkalftijd

Vruchtbaarheid speelt geen rol in het fokkerijbeleid van Schiphouwer. De gemiddelde tussenkalftijd van de veestapel bedraagt zo’n 445 dagen en dat is omdat de veehouder bewust lang wacht met insemineren. „Soms zie je wel eens een koe met vage tochtigheidsverschijnselen, maar ze worden pas geïnsemineerd als ze goed tochtig zijn. En dan blijkt zeventig tot tachtig procent ook in één keer drachtig. Ons inseminatiegetal ligt tussen de 1,5 en 1,8.” Het idee dat langer wachten met insemineren best loont, stamt uit de tijd van de MKZ-crisis. Schiphouwers koeien konden toen een tijdje niet worden geïnsemineerd. Toen de crisis voorbij was, bleken de koeien allemaal na één inseminatie drachtig.

De boerderij van Schiphouwer met erachter een schuur en de ligboxenstal, ligt aan de doorgaande weg door Benneveld.

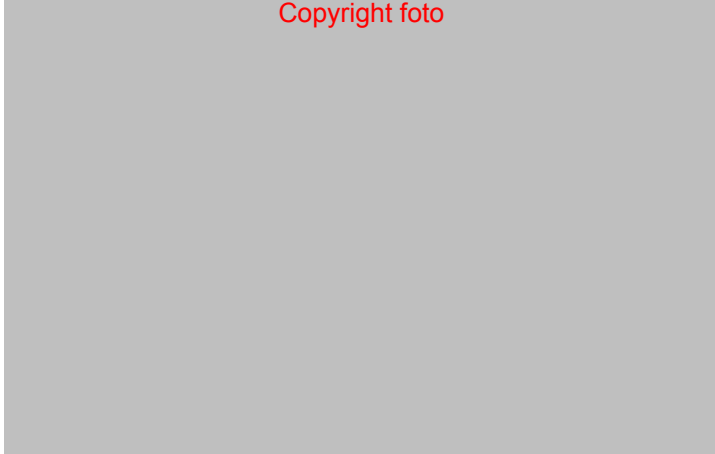
Copyright foto

Copyright foto

Dit is een koe zoals Thie Schiphouwer ze graag ziet. De onlangs drooggezette en met 84 punten ingeschreven Gertie 147 (Olympic x Lord Bailey) beschikt over enorm veel breedte, lengte en diepte en produceerde in 1.200 dagen tot dusver al 56.000 kilo melk met 4,20 procent vet en 3,30 procent eiwit (LW 121). Haar Canvas-dochter (AV 82) sloot onlangs haar vaarzenlijst af met 13.000 kg melk in 305 dagen (LW 112). Uit de Canvas heeft Schiphouwer een roodbont kalf van Spencer met een NVI van 185.

Copyright foto

De droogstaande Johanna 21 (Lord Lily x Sunny Boy) is met haar 14 jaar de oudste koe van de veestapel en nog puntgaaf. Ze kreeg 87 punten voor haar algemeen voorkomen en produceerde al 138.453 kilo melk met 4,53 procent vet en 3,43 procent eiwit. Op haar top produceerde ze tegen de tachtig kilo melk per dag. Haar moeder (AV 90) produceerde in acht lactaties 120.000 kilo melk.

Schiphouwer stelt dat de melkproductie doorgaans daalt zodra de koeien weer drachtig zijn. „Dat terwijl de voeropname pas op drie, vier maanden na afkalven op zijn hoogst is. De koeien zijn dus persistenter omdat we later insemineren en vaarzen zijn sowieso persistent.“ Als een koe goed tochtig is, biedt Schiphouwer ze afhankelijk van de productie dan ook pas vanaf zo'n honderd dagen na afkalven voor het eerst aan voor inseminatie.

Weinig jongvee

„Als je toch wilt proberen om je koeien vroeg drachtig te krijgen, moet je vaak veel onkosten maken“, stelt Schiphouwer. De veehouder weet zijn vruchtbaarheidskosten tot een minimum te beperken, omdat hij zijn koeien vrijwel nooit met hormonen behandelt en hij ook niet op drachtigheid controleert. „Als je zo lang wacht met insemineren, worden ze, als ze niet drachtig zijn, doorgaans na drie weken wel weer opnieuw goed tochtig. En als een koe na verloop van tijd toch gust blijkt, gaat ze weg“, verklaart hij. „Een gevolg van de lange tussenkalftijd is dat er relatief weinig jongvee is, maar er is genoeg voor de vervanging.“ Omdat de pinken de hele zomer in de wei lopen en Schiphouwer geen stier heeft,

worden de pinken pas geïnsemineerd wanneer ze in het najaar opgesteld worden. Ze kalven daardoor op een leeftijd van gemiddeld 25 à 26 maanden af. „Het voordeel van de hogere afkalfleeftijd is dat ze meer melk geven. Het vee is nu veel laatrijper dan vroeger. Ze groeien eerst veel meer in de hoogte. Als je een paar maanden wacht met insemineren, breken ze al veel meer. De Fries-Hollandse koe van vroeger, die kon je wel vroeg laten afkalven.“

Het creëren van zware koeien begint volgens Schiphouwer al bij de jongveeopfok. „Je moet daar niet te veel op de kosten letten.“ Schiphouwer voert de kunstmelkgift op tot acht liter per dag op een leeftijd van zes weken, om hem vervolgens weer af te bouwen. Op een leeftijd van drie maanden gaan de kalveren van de melk af. Daarnaast verstrekt de veehouder zijn kalveren in ruime mate krachtvoer. „Ook daar moet je niet te zuinig mee zijn. Op een leeftijd van twee maanden kunnen ze wel tweemaal daags een kilo brok opnemen.“ In het weideseizoen gaat al het jongvee vanaf een leeftijd van vier maanden de wei in, waar ze tot op de leeftijd van een jaar dagelijks een kilo brok bijgevoerd krijgen.

Geen schulden

Thie Schiphouwer heeft naar moderne

maatstaven weliswaar een klein bedrijf, maar denkt na de afschaffing van de melkquotering in 2015 veel meer te kunnen gaan melken. „Veel boeren denken dat ze dan vrij kunnen melken, maar ze zitten met hun grond. Wij hebben dertig hectare.“ Of hij ook daadwerkelijk meer koeien gaat melken, is overigens een tweede. Schiphouwer molk al eens 55 koeien, waarbij hij veel melkquotum leasde. Maar hij ging terug naar 35 koeien omdat hij naar eigen zeggen makkelijker is geworden. Schiphouwer is dan ook niet van plan zijn oude stal aan te passen. Meer melken betekent eerder een nog hogere productie per koe dan een uitbreiding van het aantal stuks vee. „Ik melk een klein uurtje per keer en wil in dat uur optimaal produceren. Als je een uur melkt, moet je ook zoveel mogelijk melk in de tank hebben“, verklaart hij. Dat de hoogste productie niet altijd het meest economisch is, weerlegt Schiphouwer. „Ik heb nu alles vrij van schulden en melk veel per ligbox. Als je jong bent geeft het niks dat je schulden hebt, maar je moet er weer een keer vanaf“, redeneert de veehouder. Met een verontschuldige lach: „Ik heb vroeger in de bouw en op een architectenbureau gewerkt. Ik heb dus nooit een landbouwopleiding genoten en ben misschien daarom zo eigenwijs.“ ■

De hoogst productieve koeien van Nederland worden gehuisvest in een stal uit 1984, met daarin weinig licht en een oude maatvoering.

BEDRIJFSGEGEVENS

Thie (57) en Wendy (41) Schiphouwer houden samen met hun op 1 september geboren dochtertje Britt een melkveestapel van ongeveer 35 koeien in het Drentse Benneveld. Met een rollend jaargemiddelde van 13.182 kilo melk met 4,04 procent vet en 3,51 procent eiwit realiseerde de veestapel het afgelopen boekjaar de hoogste productie van Nederland. Het quotum bedraagt 380.000 kilo melk met een vetreferentie van 4,43 procent. De stieren die worden gebruikt, zijn Cricket, Improver, Impuls, Goli, Shogun en Danillo. Het rantsoen bestaat uit dag en nacht weidegang in de zomer, aangevuld met maïs en soja voor het voerhek tijdens het melken. Om de opname te verhogen, strooit Schiphouwer in het voorjaar en eind juli zout over het gras. In de winter krijgen de koeien een mengsel van veertig procent maïs en zestig procent gras, aangevuld met soja en krachtvoer via de melkstal en een krachtvoerautomat. Schiphouwer beschikt over 30 hectare grond, waarvan 27 hectare in eigendom. De bedrijfsoppervlakte bestaat voor een derde uit veen en tweederde uit zand. Op vijf hectare wordt maïs geteeld en op de rest gras. Schiphouwer heeft zijn grasland al vijftien jaar niet vernieuwd. „Dat is op zich prima, zolang je er maar geen kweek in hebt. Op nieuw grasland moet te veel stikstof.“

Copyright foto